

Nr 214.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; given Stockholms slott den 25 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—7:o hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp anholder efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av mark från kronoegendomar m. m., vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande.

1:o.

Kronoparken Grävsta i Södermanlands län.

Sedan Kungl. Maj:t den 16 april 1937 förordnat om försäljning från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Grävsta nr 1 i Hölö socken, Södermanlands län, av lotten A + C (huvudgårdsslotten), vilken finnes närmare angiven å en av t. f. distriktslantmätaren Nils Enéll år 1923 över egendomen upprättad

karta, beslöt domänstyrelsen den 21 maj 1941 att i kronans ägo kvarvarande områden av egendomen skulle lyda under domänverkets skogsförvaltning. Områdena förvaltas under benämningen kronoparken Grävsta.

Sedan fråga uppkommit om försäljning av visst område av kronoparken har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits den 8 januari 1943. Av det därvid förda protokollet jämte övriga ärendet tillhörande handlingar samt förenämnda karta inhämtats i huvudsak följande.

Det till försäljning ifrågasatta området omfattar de i kronans ägo kvarvarande delar av förutvarande kronoegendomen Grävsta, vilka äro belägna omedelbart öster om Hölö järnvägsstation intill allmänna vägen Nyköping—Södertälje—Stockholm, samt motsvarar ägofigurerna nr 68—70 och nr 72—126 å kartan.

Områdets areal är 16,2300 hektar, därav 3,7240 hektar tomt och åker, 12,1330 hektar skogsmark och 0,3730 hektar impediment.

Genom tre särskilda kontrakt äro delar av området, i huvudsak åkerjord, utarrenderade till dels August Hagelberg för tiden till den 14 mars 1946 mot ett årligt arrende av 40 kronor, dels Erik Nilsson för tiden till den 14 mars 1944 med en ömsesidig uppsägningstid av tre månader mot ett årligt arrende av 18 kronor, dels ock Sigfrid Olsson för tiden till den 14 mars 1944 med en ömsesidig uppsägningstid av tre månader mot ett årligt arrende av 50 kronor.

Åkerjorden utgöres huvudsakligen av lermylla och kan i stort sett anses vara av medelgod beskaffenhet.

Skogsmarken är flerstädes bergbunden. Virkesförrådet har uppskattats till 1 016 kubikmeter, varav 964 kubikmeter barrskog och 52 kubikmeter lövskog.

Inom ägofigur nr 74 finnes en mindre byggnad för kafé, tillhörig Erik Nilsson, Hölö. Området är i övrigt obebyggt.

Över området är framdragen en högspänningsledning tillhörig Hölö elektriska distributionsförening.

Området är icke avstyckat och särskilt taxeringsvärde är icke åsatt det samma.

Förrättningsmannen anför, att vid Hölö järnvägsstation sedan flera år tillbaka förefinnes behov av mark för bostadstomter på grund av bland annat uppväxande mindre industrier. För detta ändamål är ifrågavarande område synnerligen väl beläget. För domänverkets del lär det vara fördelaktigt att området försäljes som en salulott, varigenom man undgår de kostnader och besvär, som äro förenade med exploatering av ett tomtområde. Av området kan utvinnas cirka 7,5300 hektar effektiv tomtmark för bildandet av cirka 50 tomter varjämte återstående areal, i huvudsak utgörande bergig skogsmark och sank åkerjord, bör avsättas till öppna platser, vägar m. m. Förrättningsmannen har åsatt området ett saluvärde av i runt tal 37 000 kronor, därav omkring 9 300 kronor belöpa å växande skog, och ett arrendevärde av 1 500 kronor.

Då några skäl för hembud till viss person icke förefinnes har förrättningsmannen föreslagit, att området utbjudes till salu under hand.

Revirförvaltaren och överjägmästaren hava tillstyrkt försäljning.

Överlantmätaren har meddelat att området utgör del av fastigheten Grävsta 1⁸ och att hinder icke möter mot avstyckning av området.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 1 september 1943 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Enär Hölö kommun kunde förväntas ha intresse av området, hade styrelsen underhandlat med representanter för kommunen. Vid sammanträde den 6 juni 1943 beslöto *kommunalfullmäktige* avge anbud å området med 30 000 kronor. Kommunen hade för avsikt att å området bland annat uppföra skolhus och andra kommunala byggnader samt anlägga idrottsplats. Styrelsen tillstyrker försäljning till kommunen för detta pris, som styrelsen anser skäligt.

Med hänsyn till behovet av tomter för kommunala ändamål och bostadsbebyggelse synes det ändamålsenligt att äganderätten till ifrågavarande område övergår till kommunen, som torde ha de största möjligheterna att disponera området på för kommunens befolkning lämpligaste sätt. Med biträdande av domänstyrelsens försäljningsförslag får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

Departements-
chefen.

att av kronoparken Grävsta (Grävsta 1⁸) i Hölö socken, Södermanlands län, ifrågavarande område, omfattande en areal av omkring 16,23 hektar och motsvarande ägofigurerena nr 68—70 och 72—126 enligt förenämnda av t. f. distriktslantmätaren Nils Enéll år 1923 upprättade karta må genom länsstyrelsen i länet försäljas till Hölö kommun för en köpeskilling av 30 000 kronor under villkor i övrigt

att köpeskillingen erlägges kontant vid köpekontraktets underskrivande, då området tillträdes i befintligt skick.

att i köpet icke ingå andra än å området befintliga kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar,

att kommunen är skyldig att dels omedelbart efter köpets avslutande föranstalta om avstyckning av området, dels tåla de jämkningar i områdets areal, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid nämnda avstyckning, dels ock betala kostnaderna för avstyckningen ävensom för lagfart och övriga med köpet förenade utgifter,

att Hölö elektriska distributionsförening, som innehar en över området med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning, förbehålles rätt att ha ledningen kvarstående och nyttja densamma utan rätt för områdets köpare till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av reparation, förändring eller tillsyn av ledningen, samt

att kommunen genom köpet inträder i de rättigheter och skyldigheter kronan äger till vederbörande nyttjanderätts-havare inom området.

2:o.

Blackstad nr 3 i Östergötlands län.

Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 augusti 1941 (nr 735) om indragning till statsverket av landsfiskalsboställen m. m. har bland andra till statsverket indragits landsfiskalsbostället 1 mantal Blackstad nr 3 (3¹) jämte underlydande fastigheterna Romåsen nr 2 (2¹) och Kruskoppstorp nr 1 (1¹) i Kuddby socken, Östergötlands län. Egendomen är för tiden den 14 mars 1943 —den 14 mars 1944 utarrenderad till K. E. Larsson mot en avgäld av 2 000 kronor.

I samband med boställets indragning till statsverket lämnade domänstyrelsen vederbörande egnahemsnämnd och domänintendent tillfälle att inkomma med yttrande rörande egendomens framtida disposition. *Egnahemsnämnden* har därvid ansett Blackstad 3¹ fortfarande böra bibehållas såsom en jordbruksenhet, medan de båda underlydande fastigheterna Romåsen 2¹ och Kruskoppstorp 1¹, vilka angränsa varandra men äro belägna på ett avstånd av cirka 3 kilometer från huvudgården, borde försäljas till något intilliggande ofullständigt jordbruk. *Domänintendenten*, som härutöver endast framhållit, att arrendator Larsson anmält sig som spekulant å egendomen, har för sin del ansett Blackstad 3¹ lämpligen böra försäljas till Larsson.

Härefter har den 18 augusti 1942 uppskattningsförrättning hållits å egendomen. Av det därvid förda protokollet jämte övriga till ärendet hörande handlingar ävensom en av G. E. Grewell år 1843 över ägora till Blackstad upprättad karta samt en av distriktslantmätaren Nils Rasmuson år 1943 upprättad karta inhämtas i huvudsak följande.

Egendomen är belägen cirka 15 kilometer från Söderköping och 2 kilometer från Kuddby järnvägsstation samt innehåller enligt jordregistret ävensom en av Rasmuson år 1943 över Kruskoppstorp 1¹ verkställd ägomätning följande arealer:

Blackstad 3¹:

tomt och åker	18,0522	ha	
äng	10,9282	»	
odlingsmark	5,9655	»	
avrösningsjord	1,5720	»	36,5179 ha

Romåsen 2¹:

åker och skogsmark	1,5691	»	
--------------------------	--------	---	--

Kruskoppstorp 1¹:

åker	0,5995	ha	
avrösningsjord	0,1352	»	0,7347 » .

Egendomens åkerjord är ej täckdikad och utgöres av dels lermylla på lerbotten och dels klapperstensjord. Odlingsmarken och cirka hälften av ängen är uppodlad.

Inlösen till kronan har skett av förre boställshavaren, landsfiskalen S. Karlholm, tillhöriga byggnader och anläggningar å egendomen. Kronan tillhöriga byggnader å egendomen äro gamla, men rätt väl bibehållna och tillräckliga för gårdens behov. Den elektriska anläggningen i kronans hus — med undantag beträffande de från landsfiskalen inlösta byggnaderna — ävensom vattenledning med pump och motor å egendomen tillhöra arrendator Larsson. Samtliga byggnader äro brandförsäkrade till 53 300 kronor.

Egendomen besväras av avdikningslån för utförande av »Vallbybäckens torrlägningsföretag år 1934» och utgöra å egendomen belöpande annuiteter för återbetalning av lånet, enligt uppgift av domänintendenten, årligen kronor 113: 02 under tiden 1944—1968 samt kronor 102: 78 år 1969.

Egendomen äger andel i häradsallmänning och uppgick utdelningen för kronoegendomens del under sistlidet år till ett kontantbelopp av 30 kronor.

Egendomens taxeringsvärde utgör 34 500 kronor.

Uppskattningsnämnden har ansett egendomen böra försäljas i två salulotter, omfattande den ena Blackstad 3¹ samt den andra obebyggda fastigheterna Romåsen 2¹ och Kruskoppstorp 1¹. Fastigheten Blackstad 3¹ har nämnden tillstyrkt böra försäljas med hembuds rätt för arrendatorn av egendomen, K. E. Larsson, vilken arrenderat egendomen under 23 år, medan den andra salulotten borde försäljas till lägenhetsägaren Johan Svensson, vilken hos nämnden anhållit om tillstånd att inköpa salulotten för utökning av sin angränsande fastighet, Fridhem, om cirka 14 tunnland.

Blackstad 3¹ har av uppskattningsnämnden saluvärderats till 39 400 kronor. Vid egendomens försäljning till arrendatorn bör emellertid denne njuta avdrag å saluvärdet med sammanlagt 2 500 kronor dels för ovannämnda honom enskilt tillhöriga anläggningar å egendomen och dels för lösen av höst-sådd m. m., som han nödgats utgiva till sin företrädare av arrendet.

De till försäljning för utökning av lägenheten Fridhem föreslagna fastigheterna ha av uppskattningsnämnden saluvärderats, Romåsen 2¹ till 2 060 kronor, därav å växande skog enligt jägmästarens beräkning belöper ett belopp av 105 kronor, samt Kruskoppstorp 1¹ till 650 kronor.

Arrendator K. E. Larsson har skriftligen anhållit om tillstånd att inköpa Blackstad 3¹ för den föreslagna köpeskillingen av 36 900 kronor.

Ägaren till lägenheten Fridhem, Johan Svensson, har skriftligen förklarat sig villig att för en sammanlagd köpeskillning av 2 710 kronor inköpa fastigheterna Romåsen 2¹ och Kruskoppstorp 1¹.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 4 december 1943 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført i huvudsak följande.

Med hänsyn till att egendomen saknar skogstillgång och i övrigt ingen särskild anledning föreligger för kronan att behålla egendomen synes arrendatorns anhållan om tillstånd att inköpa egendomen böra tillmötesgås och egendomen försäljas på sätt uppskattningsnämnden föreslagit.

Med biträdande av domänstyrelsens försäljningsförslag hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

Departements-
chefen.

att kronoegendomen förra landsfiskalsbostället 1 mantal Blackstad nr 3 (3¹) med underlydande fastigheterna Romåsen nr 2 (2¹) och Kruskoppstorp nr 1 (1¹) i Kuddby socken, Östergötlands län, må med tillträde den 14 mars 1944 i då befintligt skick försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., nämligen

dels Blackstad 3¹ om 36,5179 hektar för en köpeskilling av 36 900 kronor med hembuds rätt jämlikt 9 § förordningen för egendomens arrendator K. E. Larsson, därvid samtliga mellan Larsson och kronan förefintliga, på arrendekontraktet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

dels ock Romåsen 2¹ om 1,5691 hektar och Kruskoppstorp 1¹ om 0,7347 hektar för köpeskillingar av respektive 2 060 och 650 kronor, eller tillhopa 2 710 kronor, med hembuds rätt jämlikt 11 § förordningen för Johan Svensson, Fridhem, därvid köpeskillingarna må erläggas på sätt stadgas i 21 § och 22 § mom. A samma förordning.

För försäljningarna skall i övrigt gälla

att försäljningarna icke omfatta andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronoegendomen, samt

att köparna ansvara för å respektive fastigheter för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter och övriga kostnader för egendomen berörande torrlägningsföretag.

3:o.

Reslöv nr 28 i Malmöhus län.

Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 augusti 1941 (nr 735) om indragning till statsverket av landsfiskalsboställen m. m. har bl. a. till statsverket indragits landsfiskalsbostället $\frac{1}{3}$ mantal Reslöv nr 28 i Reslövs socken, Malmöhus län. Boställets huvudlott är för tiden den 14 mars 1942—den 14 mars 1944 utarrenderad till Johan Olsson mot ett årligt arrende av 1 650 kronor. Ett mindre område av bostället är för samma tid utarrenderat till A. J. Ulrik mot ett årligt arrende av 25 kronor.

Uppskattningsförrättning har hållits den 20 maj 1943. Av det därvid upprättade protokollet och övriga till ärendet hörande handlingar ävensom en kopia av karta över rågångarna omkring egendomen, upprättad vid gränsutstakning år 1890 av kommissionslantmätaren Thure F. Röing, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Marieholms järnvägsstation och 10 kilometer från Eslövs stad, har en areal av 10,7277 hektar åkerjord, varav å huvudlotten belöper cirka 10,6497 hektar samt å det mindre området cirka 0,0780 hektar.

Den till huvudlotten hörande åkerjorden består till allra största delen av lermylla på lerbotten av god beskaffenhet och hålles i god hävd. Den är icke täckdikad.

Ågofiguren är smal och långsträckt, varför egendomen är svårbrukad.

Samtliga byggnader å huvudlotten tillhöra kronan och utgöras av boningshus, stallånga, loglånga och vedbod. De äro uppförda av klent virke, äro av medelgod beskaffenhet men otidsenliga samt någorlunda väl underhållna. Boningshuset är kallt och tarvar drygt underhåll. Byggnaderna äro brandförsäkrade för tillhoppa 27 000 kronor.

Den åt Ulrik upplåtna lägenheten, andel i Reslövs bys s. k. sandtag, är belägen cirka 50 meter från huvudlottens sydvästra del utan sammanhang med denna. Ulrik äger byggnaderna på lägenheten, vars jord utgöres av sandjord.

Egendomen är elektrifierad på arrendatorns egen bekostnad. En Reslövs energiförening tillhörig elektrisk ledning är dragen över egendomens mark.

Egendomens taxeringsvärde är 26 400 kronor.

Uppskattningsnämnden har anfört att därest egendomen fortfarande skall utarrenderas kommer säkerligen frågan om modernisering av byggnadsbeståndet samt nybyggnad av vissa ekonomihus att bliva aktuell. Kostnaderna härför komme med nuvarande höga byggnadspriser att bliva stora utan att man kan höja arrendeavgiften nämnvärt. Med hänsyn härtill är det lämpligast att egendomen försäljes och då nuvarande arrendatorn Olsson brukat egendomen i trettio år och städse väl hävdad densamma är det skäligt att egendomen hembjudes honom. Nämnden har åsatt huvudlotten och lägenheten ett saluvärde av 34 150 respektive 400 kronor. Då Ulrik förklarar sig icke önska förvärva lägenheten och Olsson under hand förklarar sig villig att inköpa lägenheten för det åsatta saluvärdet samt avgiva förbindelse, att Ulrik skall under sin livstid få kvarbo mot en årlig arrendeavgift av 25 kronor, har nämnden föreslagit att egendomen i dess helhet hembjudes Olsson till ett pris motsvarande de åsatta saluvärdena med avdrag för ett belopp av 1 150 kronor, vilket vid av- och tillträdesdagen den 31 augusti 1942 tillerkänts honom såsom ersättning för elektriska ledningar och andra anläggningar, eller sålunda för en köpeskilling av 33 400 kronor.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 23 juli 1943 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid tillstyrkt egendomens försäljning i enlighet med nämndens förslag. Någon särskild anledning att bibehålla egendomen, som endast innehåller en areal av något över 10 hektar, synes icke föreligga, då arrendatorn önskar inköpa densamma.

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t *Departements-* måtte föreslå riksdagen medgiva *chefen.*

att kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Reslöv nr 28 i Reslövs socken, Malmöhus län, må för en köpeskilling av 33 400 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt jämlikt 9 § förordningen för Johan Olsson och med tillträde den 14 mars 1944 i då befintligt skick, därvid samtliga mellan Olsson och kronan förefintliga, på arrendekontraktet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen samt under villkor i övrigt,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronoegendomen,

att Olsson ej skall äga bekomma den honom vid laga av- och tillträdessyn den 31 augusti 1942 tillerkända ersättningen av 1 150 kronor,

att A. J. Ulrik skall äga att under sin återstående livstid innehava och bebo den bostadslägenhet om cirka 0,0780 hektar, varå han äger byggnaderna, mot utgivande till ägaren av egendomen av en årlig avgäld av 25 kronor, samt

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen och nyttja densamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada på grund av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

4:o.

Sonnarp nr 10 i Malmöhus län.

Kronoegendomen $\frac{7}{16}$ mantal Sonnarp nr 10 (10²) i Asks socken, Malmöhus län, är utarrenderad till Martin Holm för tiden till den 14 mars 1946 mot en årlig avgäld av 850 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten har uppskattningsföretagning hållits den 20 maj och den 15 oktober 1943. Av det därvid upprättade protokollet jämte övriga till ärendet hörande handlingar ävensom en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell år 1922 upprättad karta över egendomen inhämtas i huvudsak följande.

Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Asks kyrkoby och 7 kilometer från Röstånga järnvägsstation, innehåller en areal av 34,7310 hektar, därav 0,6810 hektar tomt, 24,2980 hektar åker, 1,3820 hektar äng och odlingsmark samt 8,3700 hektar skogsmark och impediment. Ägorna ligga i ett sammanhängande skifte.

Åkerjorden, som till största delen utgöres av klapperstensmylla på grusbotten och till en mindre del av torvblandad mulljord, hålles i god hävd. Den är endast delvis täckdikad.

Skogen utgöres av ekar av medelgod kvalitet som skyddsgrupper i betesmark samt gran och diverse lövträd. Det totala virkesförrådet är 298 kubikmeter.

Kronan tillhöriga byggnader utgöras av boningshus, logbyggnad, häst- och kostall samt svinstall jämte redskapshus. Av dessa äro boningshuset och logbyggnaden av ganska god beskaffenhet, under det att övriga byggnader äro mycket gamla, otidsenliga och otillräckliga. Byggnaderna äro brandförsäkrade för tillhoppa 32 300 kronor.

Arrendatorn har på egen bekostnad uppfört redskapshus, huggebod och vedbod samt vinkelbyggnad till kostallet, elektrifierat egendomen för ljus och kraft samt vidtagit andra förbättringsarbeten för en sammanlagd kostnad av 8 700 kronor.

Till egendomen hör andel i ett byn tillhörigt grustag, varifrån erhålles en årlig utdelning av 1 krona 90 öre, som uppburits av arrendatorn.

Jakträtten å egendomen innehaves av arrendatorn. Torv- eller grustäkt finnes icke å egendomen.

Egendomens taxeringsvärde, fastställt år 1938, utgör 37 300 kronor, därav jordbruksvärde 33 900 kronor och skogsvärde 3 400 kronor. I jordbruksvärdet ingående värde å skogsmark utgör 900 kronor.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Någon framställning om försäljning av jord till förstärkning av annat närbeläget ofullständigt jordbruk hade icke gjorts och enligt nämndens mening är egendomens areal ej större än att den bör försälas i sin helhet. Därest egendomen ånyo skulle utarrenderas finge kronan vidkännas stora kostnader för uppförande av en ny länga, inrymmande häst-, ko- och svinstall. Nuvarande arrendatorn har brukat egendomen sedan den 14 mars 1929 och städse väl hävdadt densamma. Dessförinnan hade egendomen sedan den 14 mars 1908 brukats av en broder till honom.

Med hänsyn till dessa omständigheter har nämnden föreslagit att egendomen i dess helhet hembjudes arrendatorn.

Nämnden har saluvärderat egendomen till i avrundat tal 43 700 kronor, därav 33 700 kronor utgöra värdet å tomt och åker, 1 100 kronor värdet å äng och odlingsmark samt 8 900 kronor värdet å skog, skogsmark och impediment.

Beträffande omförmälda av arrendatorn nedlagda förbättringskostnader å tillhoppa 8 700 kronor anser nämnden, med hänsyn tagen till den nytta arrendatorn dragit av förbättringsarbetena, att han bör tillerkännas ersättning härför med tillhoppa 4 600 kronor.

Då egendomen värderats med hänsyn till det förbättrade skick, vari den nu befinner sig, bör vid hembud till arrendatorn det beräknade saluvärdet nedsättas med 4 600 kronor eller till 39 100 kronor.

Överjägmästaren har tillstyrkt uppskattningsnämndens försäljningsförslag.

Arrendatorn Martin Holm har avgivit skriftlig förklaring, att han är villig förvärva egendomen för 39 100 kronor.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 7 januari 1944 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen har icke något att erinra mot nämndens förslag eller mot den av nämnden föreslagna köpeskillingen. Med hänsyn till egendomens ringa areal och avlägsna belägenhet från andra kronoegendomar samt då arrendatorn önskar förvärva densamma, finnes enligt styrelsens mening ej anledning för kronan att behålla egendomen. Vidare föreslår styrelsen att arrendatorn bör få förvärva egendomen med tillträdesrätt omedelbart, om han så önskar.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den långa tid ifrågavarande egendom innehafts av arrendatorn och hans broder och då av utredningen i ärendet framgår, att särskilda skäl icke föreligga att bibehålla egendomen i kronans hand, får jag med biträdande av domänstyrelsens försäljningsförslag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{7}{16}$ mantal Sonnarp nr 10 (10²) i Asks socken, Malmöhus län, må för en köpeskillning av 39 100 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt jämlikt 9 § förordningen för arrendatorn Martin Holm samt under villkor i övrigt,

att egendomen säljes i befintligt skick med tillträdesrätt för Holm den 14 mars 1946 eller tidigare, om denne så önskar, varvid Holm har att erlægga den del av arrendeavgälden, som belöper på tiden från den 14 mars det år tillträdet äger rum till dagen för köpbrevs utfärdande, och varvid samtliga mellan Holm och kronan förefintliga, på arrendekontraktet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

att inga andra än kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, samt

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen och nyttja densamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

5:o.

Ramsåsa nr 20 i Malmöhus län.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Ramsåsa 20¹ i Ramsåsa socken, Malmöhus län, är utarrenderad till den 14 mars 1955 mot en avgäld, som för arrendeåret 1942 $\frac{14}{8}$ 1943 utgått med 1 642 kronor 20 öre.

Med yttrande den 3 mars 1942 har domänintendenten i länet till domänstyrelsen överlämnat en ansökning av egendomens arrendator, Einar Åkesson, att få uppföra ny ladugård och nytt stall på egendomen eller ock köpa densamma.

I sitt yttrande har domänintendenten förordat egendomens försäljning. Redan vid arrendeuppskattning på egendomen år 1933 hade frågan om dess försäljning diskuterats, men arrendatorn hade då icke varit villig köpa utan blott arrendera egendomen.

Den 24 april 1942 förordnade domänstyrelsen om saluvärdering.

Med skrivelse den 17 augusti 1943 har domänintendenten till domänstyrelsen överlämnat protokoll över uppskattningsförrättning på egendomen den 5 juli 1943 samt en av distriktslantmätaren Egron Sundberg år 1931 upprättad karta över egendomen jämte beskrivning.

Av uppskattningsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 20 kilometer från Ystad och 5 kilometer från Tomelilla järnvägsstation, har en areal av 50,11 hektar, varav 26,279 hektar tomt och åker, 3,655 hektar äng, 7,662 hektar odlingsmark, 0,304 hektar betes- och skogsmark samt 12,21 hektar skogsplantering (ägofig. nr 56 å kartan). Skogsplanteringen förvaltas som kronopark.

Taxeringsvärdet uppgick år 1938 till 36 200 kronor.

Av byggnaderna, som samtliga äro gamla, är boningshuset nyrestaurerat på arrendatorns bekostnad och därför numera av god beskaffenhet, östra och västra längorna otidsenliga och östra längan (ladugården) därjämte ohygienisk, medan loglängan och svinhuset äro medelgoda. Åkerjorden är delvis av ganska god beskaffenhet, delvis tämligen mager. Hävden är mycket god. Sydsvenska kraftaktiebolaget har med vederbörligt tillstånd framdragit elektriska ledningar över egendomen. Den beröres icke av något torrlägningsföretag. Egendomen har del i en numera odlad torvmosse, för vilken del arrendatorn årligen uppbär en krona. Arrendatorn har under åren 1939—1941 utfört täckdikning å egendomen ävensom förbättrat jorden och verkställt nyodling samt elektrifierat egendomen och förbättrat boningshuset, allt för en sammanlagd kostnad av 5 475 kronor. Saluvärdet å egendomen med undantag av skogsplanteringen har upptagits till 42 300 kronor.

Uppskattningsnämnden har tillstyrkt egendomens försäljning med undantag av skogsplanteringsområdet om 12,21 hektar. Nuvarande arrendatorn, Einar Åkesson, har brukat egendomen sedan den 14 mars 1936 och före honom hans far och farfar sedan år 1870. Egendomen har städse väl hävdats. Med anledning härav bör hembuds rätt tillerkännas arrendatorn vid egendomens försäljning. Då denne vid arrendetidens slut icke kunnat tillgodogöra sig en mot sina utlägg för ovannämnda odlings-, elektrifierings- och förbättringsarbeten svarande nytta samt egendomen värderats med hänsyn till sitt genom dessa arbeten förbättrade skick, bör vid hembud till arrendatorn det beräknade saluvärdet nedsättas med 3 600 kronor till 38 700 kronor. Värderingen är verkställd under förutsättning att egendomen överlåtes

i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu gällande arrendekontrakt skolat av arrendatorn överlämnas. Uppskattningsnämnden har icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående egendomens användning eller om återköpsrätt. Egendomen bör av köpare få tillträdas den 14 mars 1944. Arrendatorn har uttalat en önskan att få erlægga köpeskillingen enligt 21 § första stycket och 22 § A förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Arrendatorn har avgivit särskild förklaring, att han önskar förvärva egendomen för 38 700 kronor.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 18 september 1943 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid tillstyrkt uppskattningsnämndens försäljningsförslag, då egendomens storlek ej motiverar, att den bibehålles i kronans ägo och arrendatorn, inom vilkens släkt egendomen brukats under mer än 70 år, önskar förvärva densamma.

På särskild förfrågan har arrendatorn skriftligen förklarat sig icke vilja inköpa skogsplanteringen.

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att sedan från kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Ramsåsa 20¹ i Ramsåsa socken, Malmöhus län, avstyckats ett område motsvarande ägofiguren nr 56 å en av distriktslantmätaren Egron Sundberg år 1931 över egendomen upprättad karta, återstoden av egendomen skall försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för 38 700 kronor med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för Einar Åkesson samt under villkor i övrigt,

att egendomen säljes med tillträdesrätt den 14 mars 1944, då nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall upphöra att gälla, och därvid samtliga mellan kronan och Åkesson förefintliga på arrendekontraktet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade,

att inga andra än kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar skola ingå i försäljningen, samt

att innehavare av elektriska ledningar, som med vederbörligt tillstånd framdragits över egendomen, förbehålles rätt att hava ledningarna kvar på egendomen och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

6:o.

Diseröd nr 1 i Göteborgs och Bohus län.

Kronoegendomen 1 mantal Diseröd nr 1 (1¹) i Romelanda socken, Göteborgs och Bohus län, är för tiden till den 14 mars 1953 utarrenderad till Romelanda kommun mot en arrendeavgift, som för arrendeåret den 14 mars 1942—den 14 mars 1943 utgått med 1 376 kronor 71 öre.

I skrivelse till domänstyrelsen den 10 mars 1943 hava Johan Adielsson, Anton Bengtsson och Hilmer Johansson, alla i Romelanda, i egenskap av särskilt valda kommitterade för inköp av egendomen anhållit om tillstånd för kommunen att få förvärva densamma för en köpeskillning av 35 000 kronor under framhållande av önskvärdheten att kommunen, som arrenderat egendomen sedan år 1907, finge bliva ägare till densamma, då kommunen å densamma uppfört sitt ålderdomshem, vilket vore sammanbyggt med kronan tillhöriga byggnader.

Över ansökningen hava yttranden avgivits av domänintendenten i länet, vederbörande revirförvaltare samt överjägmästaren i Västra distriktet.

Domänintendenten har förklarat, att egendomen bör utan men för kronan kunna säljas till kommunen, med hänsyn till skogsvärdet dock för en köpeskillning av minst 40—45 000 kronor.

Revirförvaltaren har anfört bland annat följande. Någon anledning att sälja egendomen på grund av dålig räntabilitet finnes icke, i all synnerhet som skogen är belägen i närheten av vederbörande kronojägares bostad och sålunda kräver små förvaltningskostnader. Då emellertid kommunen uppfört sitt ålderdomshem på egendomen och det därför ur kommunens synpunkt är av betydelse att äga densamma för beredande av bättre möjligheter för sammanlänkande av dess skötsel med kommunens fattigvård, synes kronan ej böra motsätta sig en försäljning av egendomen i sin helhet, när en försäljning av allenast inägojorden ur lantmåteriteknisk synpunkt väl knappast låter sig göra. Kronan bör dock erhålla ett fullt nöjaktigt pris för den väl belägna egendomen. Saluvärdet kan beräknas till minst 41 865 kronor, varav 15 160 kronor för skog och skogsmark.

Överjägmästaren har med instämmande i revirförvaltarens yttrande förordat egendomens försäljning till kommunen under förutsättning, att kommunen förklarar sig villig för egendomen erlagga en köpeskillning av lägst 45 000 kronor samt att kommunen förbinder sig att ensam svara för samtliga domänverkets med värderingen förenade kostnader, oavsett om köp kommer till stånd eller icke.

Sedan kommitterade i skrivelse den 7 juli 1943, under hänvisning till dem enligt ett skrivelsen bifogat protokollsutdrag av kommunalfullmäktige den 30 juni 1943 lämnat bemyndigande att med kronan träffa överenskommelse om köpeskillningen, förbundit sig att å kommunens vägnar svara för samtliga värderingskostnader, uppdrog domänstyrelsen den 16 juli 1943 åt domänintendenten att föranstalta om saluvärdering av egendomen i vederbörlig ordning.

Den 1 november 1943 hölls uppskattningsförrättning. Av det därvid förda protokollet jämte tillhörande handlingar samt en av vice kommissionslantmätaren K. H. Wahlgren år 1908 över egendomen upprättad karta med beskrivning inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 9 kilometer från Kungälv och 15 kilometer från Ytterby järnvägsstation, har en areal av 78,4510 hektar, varav 21,6070 hektar tomt och åker, 1,1940 hektar äng, 54,6580 hektar avrösningsjord och 0,9920 hektar impediment.

Åkerjorden, som är i god hävd, består av dels svartmylla dels sandmylla med i stort sett gynnsamma avdikningsförhållanden. Ängen är av medelgod beskaffenhet. Å hagmarken, som omfattar cirka 17 hektar, kan genom avverkning och beteskultur erhållas goda betesmarker. Skogen utgöres av tall, gran, björk och ek av i huvudsak god kvalitet. Det totala virkesförrådet uppskattas till 2 911 kubikmeter.

Kronan tillhöriga byggnader, som utgöras av boningshus, källare, brygg- hus, spannmålsmagasin, ladugård samt vagn- och torvbod, äro dels medelgoda dels svaga. Det senare är förhållandet beträffande ladugården, som är gammal och bristfällig samt otillräcklig. Brandförsäkringsvärdet uppgår till 34 500 kronor.

Kommunen äger på egendomen, förutom ålderdomshemmet, en mindre byggnad, avsedd för sjuka, smedja, hönshus och elektriska anläggningar.

Till egendomen höra två torvmosseskiften, det ena om 1,2600 hektar, beläget på Romelanda bys torvmossar, och det andra om 0,9000 hektar på den s. k. Långemossen i Kareby socken. Torven på skiftena duger till bränsle men har ej nyttjats under de senaste tjugu åren. Båda skiftena sakna värde.

Romelanda elektriska distributionsförening har elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Taxeringsvärdet är 32 300 kronor, varav 26 600 kronor för inägorna, 1 900 kronor för skogsmarken och 3 800 kronor för skogen.

Uppskattningsnämnden har anfört i huvudsak följande.

Egendomen nyttjas av kommunen som försörjningshem. Därest egendomen kvarbleve i kronans hand, måste nya djurstallar och lador uppföras vid en ny arrendeperiod. Detta kommer att medföra stora kostnader för kronan med ringa förräntning å investerat kapital.

Då egendomen under en lång följd av år arrenderats av kommunen, som väl skött densamma och nedlagt stora kostnader på sina byggnader å egendomen, föreslår nämnden, att egendomen hembjudes kommunen. Nämnden har saluvärderat egendomen till i avrundat tal 52 250 kronor, varav 25 000 kronor för skogsmark och skog. Nämnden har icke funnit skäl föreslå särskilda villkor för egendomens nyttjande eller villkor om återköpsrätt. Skulle föreskrifter härom likväl anses böra meddelas, bör det föreslagna saluvärdet nedsättas med 15 procent. Egendomen bör få tillträdas den 14 mars 1944 eller så snart köpehandlingar upprättats.

Kommitterade hava avgivit skriftlig förklaring för kommunen, att den önskar förvärva egendomen för det föreslagna saluvärdet 52 250 kronor.

Överjägmästaren har ansett, att skogsmarkens värde bör bestämmas efter 90 kronor för hektar, varigenom värdet av skogsmarken och skogen kommer att uppgå till i runt tal 26 000 kronor.

Domänintendenten har under hand upplyst, att värderingen verkställtts som om egendomen befunnit sig i fullgott skick och alla påsynade brister blivit avhjälpta.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 21 januari 1944 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Med hänsyn till egendomens användning som försörjningshem för kommunens gamla och fattiga vill styrelsen ej motsätta sig egendomens försäljning. Mot uppskattningsnämndens förslag till saluvärde har styrelsen intet att erinra. Några särskilda villkor om egendomens nyttjande eller om återköpsrätt torde icke böra föreskrivas.

Då det allmännas intresse i förevarande fall synes bäst tillgodosett genom att ifrågavarande egendom övergår i den arrenderande kommunens ägo och då inga speciella skäl för ett bibehållande i kronans ägo förebragts, finner jag mig böra förorda försäljning till kommunen, som därigenom får uppförda byggnader på egen grund. Med biträdande av domänstyrelsens försäljningsförslag får jag alltså hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

*Departements-
chefen.*

att kronoegendomen 1 mantal Diseröd nr 1 (1⁴) i Romelanda socken, Göteborgs och Bohus län, med alla därtill hörande ägor må för en köpeskilling av 52 250 kronor försäljas till Romelanda kommun med tillträde omedelbart i befintligt skick, därvid gällande arrendekontrakt skall upphöra att gälla och samtliga mellan kommunen och kronan förefintliga, på kontraktet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen samt under villkor i övrigt,

att kommunen skall av arrendeavgälden erlægga vad som belöper på tiden från den 14 mars det år, då tillträdet äger rum, till dagen för köpebrevs utfärdande,

att köpeskillingen skall gäldas kontant,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronoegendomen, samt

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen och nyttja densamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

7:o.

Trättelanda Norra nr 1 i Göteborgs och Bohus län.

Kronoegendomen 1 mantal Trättelanda Norra nr 1 (1¹) med lägenheten Trättelanda nr 2 (2¹), en kvarnfors, i Tanums socken, Göteborgs och Bohus län, har varit utarrenderad för tiden 1931 ¹⁴/₃ 1941 och har därefter utarrenderats genom ettårskontrakt till den 14 mars 1944 till Olof Persson mot en årlig avgäld av 1 200 kronor.

Med anledning av egendomens arrendeledighet den 14 mars 1941 har domänstyrelsen infordrat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse till egnahemslägenheter och åbolägenheter samt huruvida efterfrågan på dylika lägenheter funnes i orten. Av de därvid avgivna yttrandena inhämtas följande.

Domänintendenten förordade egendomens försäljning. *Revirförvaltaren* anförde att med sitt läge intill skiftet Tanum av kronoparken Tanum vore egendomen ur skogsvårdssynpunkt värd att behållas i kronans ägo. Därest egendomen likväl ansåges böra säljas, borde ändock mosslotterna Övre Vitemyr, Vassmyr, Stålhattmyr och Rishagsmyr samt en f. d. kvarntomt, alla belägna inom skiftet Tanum av kronoparken Tanum, ävensom den inom skiftet Båleröd av samma kronopark belägna lotten Tranemyr jämte lämpligt område av egendomens övriga utmark, allt cirka 40 hektar, ur arronderings- med flera synpunkter behållas i kronans ägo och tilläggas kronoparken. Mer än tillräcklig mark för produktion av husbehovsskog till huvudgården med torp skulle ändock erhållas vid en eventuell försäljning. *Överjägmästaren* föreslog egendomens behållande i kronans ägo i varje fall i den av jägmästaren föreslagna omfattningen.

Sedan domänstyrelsen den 7 juli 1939 uppdragit åt domänintendenten att uppgöra förslag till försäljning av egendomens jordbruksdel med erforderlig skog samt att ombesörja avstyckning av de områden, som avsåges att försäljas, överlämnade domänintendenten med skrivelse den 8 juli 1941 till styrelsen protokoll fört vid avstyckningsförrättning den 17 juni 1940 och den 20 mars 1941, av vilket protokoll inhämtas bland annat, att det vid förrättningen visat sig, att stamfastighetens fördel av stödskog skulle försvinna genom avstyckning av utmark från egendomen i ungefärligen den av revirförvaltaren föreslagna omfattningen, samt att förrättningsmannen på grund härav förklarat tillstånd till den ifrågasatta avstyckningen icke kunna meddelas.

Sedermåra har emellertid revirförvaltaren i en av överjägmästaren med instämmande till styrelsen överlämnad skrivelse den 15 november 1941 föreslagit, att f. d. kvarntomten ävensom mosslotterna Vassmyr, Stålhattmyr och Rishagsmyr måtte undantagas vid en eventuell försäljning.

Överlantmätaren anförde i yttrande den 22 juli 1942 bland annat följande. Kvarntomten samt Vassmyr, Stålhattmyr och Rishagsmyr om respektive 0,1851, 0,8593, 0,3738 och 0,1622 hektar, som enligt revirförvaltarens förslag

vore avsedda att avstyckas till särskild fastighet före egendomens försäljning, vore belägna inom gränserna för de som kronopark förvaltade fastigheterna Solhem 1¹³ och 3⁸ samt Könnestorp 1⁸ i Kville socken. Avstyckning kunde med nu gällande lagstiftning icke verkställas för sammanläggning med dessa fastigheter. Av utredningen i ärendet torde få anses framgå, att kvarntomten och mosslotterna icke lämpligen kunde sambrukas med styckningsfastigheten men att desamma på ett ändamålsenligt sätt kunde nyttjas tillsammans med de fastigheter, inom vilkas gränser de voro belägna och med vilka de vore avsedda att sambrukas. Den genom avstyckningen bildade fastigheten kunde visserligen icke bestå såsom särskild fastighet men med hänsyn till förevarande speciella förhållanden och då den föreslagna avstyckningen kunde anses vara till fördel för jordbruksnäringen i orten, torde hinder mot densammans genomförande icke kunna anses möta.

Den 7 augusti 1942 uppdrog domänstyrelsen åt domänintendenten att låta avstycka ifrågavarande tomt och lotter.

Värdet av skogsmark och växande skog på en salulott av den omfattning, domänstyrelsen ifrågasatt i sin skrivelse till domänintendenten den 7 juli 1939, samt på en lott av den storlek, som av revirförvaltaren föreslagits i skrivelse till styrelsen den 15 november 1941, har revirförvaltaren uppskattat till 11 800 respektive 20 600 kronor, därvid revirförvaltaren räknat med ett totalt virkesförråd av 1 727 respektive 2 997 kubikmeter. Sistnämnda värde har överjägmästaren i yttrande den 28 januari 1943 med hänsyn till virkespriserna inom vederbörande revir ansett böra höjas med 400 kronor till 21 000 kronor.

Den 19 februari 1943 hölls uppskattningsförrättning på egendomen. Av protokollet över förrättningen jämte övriga ärendet tillhörande handlingar ävensom karta och kartsnitt inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 9 kilometer från Rabbalshede järnvägsstation och 18 kilometer från Fjällbacka, har en areal av 154,4400 hektar, varav 45,4100 hektar tomt och åker, 7,6200 hektar äng och 101,4100 hektar skogsmark. Å egendomen finnas två torp, benämnda Nytorp och Ängarna. Nytorp är beläget cirka 2 kilometer sydöst om huvudgården och har en areal av 2,2600 hektar åker och 0,5000 hektar äng. Det innehaves av arbetaren Östen Olsson mot kontant arrende. Ängarna gränsar intill Nytorp och har en areal av 2,6000 hektar åker och 0,8000 hektar äng. Det innehaves av arbetaren Gustaf Karlsson mot kontant arrende.

Kronan tillhöriga byggnader på egendomen äro i knappt medelgott skick. Kronan äger boningshus, stall, ladugård, svinhus och spannmålsbod m. m. å huvudgården samt ladugårdsbyggnad å Nytorp. Kronans byggnader äro brandförsäkrade för tillhoppa 50 000 kronor. Arrendatorn äger redskapsbod, drängstuga, hönshus, garage och vedskjul på huvudgården, boningshus på torpen Nytorp och Ängarna samt ladugård på Ängarna.

Åkerjorden sluttar mot den genom ägorna rinnande bäcken. Den är icke stenbunden och består dels av god lermylla på blålera dels av mullfattig, styv lera på gul lera. Ängen består huvudsakligen av bäckdalar, vilka

lida av ofta förekommande översvämningar, och saknar större betydelse. Betesmarken å inägorna är av ringa omfång. Utmarken är bergig och bevuxen med ljung. Den del, som upplåtes för betning, har mycket ringa värde som betesmark betraktad. Hävden är ganska god och dikningsförhållandena äro tillfredsställande. Endast 4 hektar äro täckdikade. Torvmosse finnes med ganska god torvtillgång. Skogen utgöres av blandad barr- och lövskog.

På egendomen finnas hållristningar, domarring och gravfält.

Egendomens taxeringsvärde, fastställt år 1938, är 43 700 kronor, varav 3 700 kronor för skog och skogsmark.

Uppskattningsnämnden har anfört bland annat följande.

Förrättningen hade kommit att omfatta hela egendomen, då avstyckning enligt domänstyrelsens direktiv den 7 juli 1939 vägrats. Enär egendomens byggnadsbestånd är ganska dåligt, fordras, därest egendomen skall behållas i kronans ägo, nybyggnader för så betydande belopp, att de knappast torde kunna förräntas. Då egendomens arrendator, Olof Persson, som ju äger en del av byggnadsbeståndet på egendomen, dessutom förklarar, att han önskar förvärva egendomen, föreslår nämnden, att den skall försäljas. Som anmärkningsvärt vill nämnden framhålla den stora skillnaden mellan taxeringsvärdet för skog och skogsmark, 3 700 kronor, och det av domänstyrelsen godkända värdet, 20 600 kronor. Enligt nämndens mening bör detta värde reduceras med 15—20 procent. På grund av den lokala skogsförvaltningens uppfattning i försäljningsfrågan har nämnden upprättat två försäljningsförslag, nämligen

alternativ I, avseende egendomen med undantag av f. d. kvarntomten samt mosslotterna Vassmyr, Stålhattmyr och Rishagsmyr med ett saluvärde av 65 263 kronor 50 öre, varav 20 600 kronor för skog och skogsmark, eller i avrundat belopp 65 270 kronor, samt

alternativ II, avseende egendomen med undantag av ett skogsområde på hemskiftets norra del, utmärkt på en uppskattningsinstrumentet bifogad kartskiss med ett saluvärde av 56 463 kronor 50 öre, varav 11 800 kronor för skog och skogsmark, eller i avrundat belopp 56 400 kronor.

I de föreslagna saluvärderna ingå emellertid värdet av arrendatorn tillhöriga byggnader på egendomens huvudgård och torp, värderade till sammanlagt 10 500 kronor, samt värdet av utförd täckdikning på egendomen, uppskattat till 384 kronor. Med hänsyn till de på egendomen ofta inträffade översvämningarna, orsakade av den genom egendomen flytande bäcken, bör det föreslagna värdet för åkerjorden, 43 139 kronor 50 öre reduceras med fyra procent eller 1 725 kronor. Nämnden förordar försäljning enligt alternativ I. Då egendomen brukats av arrendatorn sedan den 14 mars 1936 och dessförinnan av hans styvfader i minst 20 år, förtjänar han att hembjudas egendomen. Saluvärdet kommer efter avdrag av ovannämnda värdet för byggnader med mera, 12 609 kronor, att bliva i avrundat belopp 52 650 kronor.

Arrendatorn Olof Persson har avgivit skriftlig förklaring, att han önskar

förvärva egendomen med undantag av kvarntomten samt mosslotterna för 52 650 kronor.

Revirförvaltaren har i yttranden den 8 och 16 april 1943 tillstyrkt försäljning enligt alternativ II med undantag av kvarntomten, som vid avstyckningsförrättning den 13 april 1943 visat sig ej vara identisk med Trättelanda 2¹, samt härjämte förklarar, att den av nämnden påtalade skillnaden i skogsvärde beror på att skogen vid taxeringsdeklarationen år 1937 bestått av mycket ung skog och nykultiverade kalmarker, att dåvarande rotvärdet vore medeltalet för ett antal år med låga virkespriser, att kubikmassan efter taxeringen ökat från 1 200 till 3 000 kubikmeter, att rotvärdet stigit i motsvarande grad, bland annat genom penningvärdets fall och genom att virket vuxit in i värdefullare dimensionsklasser än de, vari skogen stått år 1937, samt att någon anledning till reduktion av skogsvärdet sålunda icke föreligger.

I utlåtande den 12 april 1943 har *överjägmästaren* med instämmande av vad jägmästaren yttrat härjämte anfört bland annat, att om den med värdefulla hållristningar, domarring och forntidsgravfält försedda egendomen skall säljas, bör detta ske enligt alternativ II för minst 56 460 kronor med de av uppskattningsnämnden föreslagna avdragen, 12 600 kronor, eller sålunda för ett nettopris av 43 860 kronor.

Med skrivelse den 22 oktober 1943 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört i huvudsak följande.

Med hänsyn till egendomens mindre goda beskaffenhet — åkerjorden har åsatts ett saluvärde av endast 950 kronor för hektar — samt egendomens avskilda belägenhet i förhållande till andra jordbruksegendomar och då någon värdestegring icke kan påräknas inom överskådlig tid, anser styrelsen anledning ej föreligga för kronan att behålla densamma. Då arrendatorn äger byggnader på egendomen, värderade till 10 500 kronor, och önskar köpa densamma, bör detta ej förmenas honom. Arrendatorn har arrenderat egendomen sedan år 1936 och före honom har hans styvfader innehaft arrendet sedan år 1892. Väsentliga skäl tala sålunda för försäljning av egendomen. Styrelsen anser för sin del skogen ej vara av den betydenhet, att egendomen för den skull bör behållas i kronans ägo. Kvarntomten samt mosslotterna Vassmyr, Stålhattmyr och Rishagsmyr böra undantagas från försäljningen.

Riksantikvarieämbetet har genom intendenten N. Niklasson, Göteborgs museum, låtit fornminnesrekognoscera egendomen, varvid framgått att följande fornminnen finnas inom egendomen, vilka närmare angivits å en utlåtandet bifogad kartskiss.

1. Bronsåldersröse, beläget 750 m N 30° Ö om Trättelanda järnväghållplats på Söberget.

2. Gravhög från järnåldern, belägen 350 m N 7° V om Trättelanda järnväghållplats.

3. Stenkretsur, 2 st., belägna på 25 m avstånd från varandra och 450 m N 5° V om Trättelanda 1¹ manbyggnad, 50 m N om den lilla Ö om Kesarekullen befintliga ängslyckan.

4. Hällristning, belägen 1030 m Ö 11° N om Trättelanda järnväghållplats, omedelbart V om den till torpet Ängarna hörande trädgården. Ristningen innehåller bland annat skepps- och mansfigurer.

5. Hällristning, belägen 60 m S 27° Ö om föregående. Ristningen består av bl. a. skeppsfigurer och älvkvarnar.

6. Hällristning, belägen 120 m N 23° Ö om Trättelanda järnväghållplats, ca 10 m N om vägen, ca 50 m V om åkerhörnet. Ristningen innehåller bland annat skeppsfigurer.

Riksantikvarieämbetet har icke något att erinra mot egendomens försäljning, men föreslår att i överlåtelsehandlingen intages en förteckning över nämnda fornminnen jämte erinran att fornminnena äro skyddade enligt lagen den 12 juni 1942 om fornminnen.

*Departementets-
chefen.*

Då av utredningen i ärendet framgår att några särskilda skäl icke synas förefinnas för egendomens behållande i kronans ägo finner jag mig böra förorda att försäljning sker och att därvid arrendatorn, med hänsyn till den långa tid han och hans styvfader innehaft egendomen, tillerkännes hembuds rätt. Med tillstyrkande av domänstyrelsens försäljningsförslag, får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att, sedan från kronoegendomen 1 mantal Trättelanda Norra nr 1 (1¹) med lägenheten Trättelanda nr 2 (2¹), en kvarnfors, i Tanums socken, Göteborgs och Bohus län, avstyckats f. d. kvarntomten samt mosslotterna Vassmyr, Stålhattmyr och Rishagsmyr, återstoden av egendomen må mot en köpskilling av 52 650 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för arrendatorn Olof Persson och med tillträde den 14 mars 1944 i då befintligt skick, därvid samtliga mellan Persson och kronan förefintliga, på arrendekontraktet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen, samt under villkor i övrigt,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronoegendomen,

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen och nyttja densamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, samt

att vid överlåtelsehandlingen fogas riksantikvarieämbetets omförmälda förteckning och kartskiss över å egendo-

men befintliga fornminnen med erinran att desamma äro skyddade enligt lagen den 12 juni 1942 om fornminnen.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—7:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Eldin.